

BRANCHEVEJLEDNING OM SKORSTENSFEJER- ARBEJDE

Brug din BFA!

BFA service-turisme er et udvalg, hvor faglige organisationer og arbejdsgiverforeninger inden for servicefagene arbejder for at give virksomheder og medarbejdere brugbare informationer om arbejdsmiljøarbejdet.

BFA service, som vi kaldes til dagligt, har udarbejdet en række vejledninger, foldere og pjecer om relevante emner i branchen. Her til kommer, at vi løbende arrangerer konferencer og seminarer om arbejdsmiljøspørgsmål.

Du kan læse meget mere om alt dette på bfaportalen.dk

Vi er til for at blive brugt!

Branchevejledningen
kan hentes på
bfaportalen.dk

FORORD

Branchearbejdsmiljørådet (BFA) Service-Turisme udvalget under BFA Transport, Service-Turisme, Jord til bord har i samarbejde med Blik- og Rørarbejderforbundet og Skorstensfejerlauget udarbejdet denne branchevejledning.

Branchevejledningen henvender sig til personer, der beskæftiger sig med skorstensfejerarbejde, herunder ventilationsrens. Herudover er Blik- og Rørarbejderforbundet og Skorstensfejerlauget enige om, at branchevejledningen bør anvendes som en del af undervisningsmaterialet på skorstensfejeruddannelsen.

Vejledningen har fokus på de væsentligste arbejdsmiljøproblemer i branchen med henblik på at forebygge arbejdsskader, samt reducere arbejdsmiljøbelastninger og arbejdsulykker.

Arbejdstilsynet har haft BFA-vejledningen til gennemsyn og finder, at det indhold, herunder tekst og billeder, der knytter sig til arbejdsmiljøforhold, opfylder de krav, der følger af arbejdsmiljølovgivningen. Arbejdstilsynet har alene vurderet vejledningen, som den foreligger, og gør opmærksom på, at der kan være arbejdsmiljøproblemstillinger og -krav, der ikke er behandlet i vejledningen. Arbejdstilsynet har gennemgået vejledningen i overbestemmelse med regler og praksis pr. april 2025.

Branchevejledning om skorstensfejerarbejde

Foto: Christopher Lund Christiansen

Layout: fru nielsens tegnestue

Tryk: Dystan & Rosenberg

1.000 stk

3. udgave 2025

Tryksag
5041 0504

INDHOLD

- 7 FÅ ET GODT ARBEJDSMILJØ
- 9 ARBEJDSPLADSVURDERING (APV)
- 10 DEN ÅRLIGE ARBEJDSMILJØDRØFTELSE
- 12 SÆRLIGE ULYKKESFARER
- 15 OP- OG NEDSTIGNING PÅ TAGE
- 18 UDFRÆSNING AF SKORSTENE
- 20 ERGONOMISKE FORHOLD
- 22 ARBEJDSSTILLINGER OG ARBEJDSTEKNIK
- 23 KEMISKE/BIOLOGISKE FORHOLD
- 25 ARBEJDSSTØJ OG PERSONLIGE VÆRNEMIDLER
- 26 TEKNISKE HJÆLPEMIDLER
- 27 VELFÆRDSFORANSTALTNINGER
- 28 SKIFTENDE ARBEJDSPLADSER
- 29 PSYKISK ARBEJDSMILJØ
- 30 OPLÆRING OG INSTRUKTION
- 33 EKSEMPEL PÅ ARBEJDSPLADSVURDERING
- 34 APV-HANDLINGSPLAN SKORSTENSFEJERMESTER

Arbejdsmiljøarbejdet

Arbejdsgiveren har ansvaret for, at det arbejde, der udføres, foregår sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt og på alle virksomheder skal alle parter samarbejde om virksomhedens arbejdsmiljøarbejde.

*Bekendtgørelse af lov om arbejdsmiljø;
bekendtgørelse om systematisk arbejdsmiljøarbejde.*

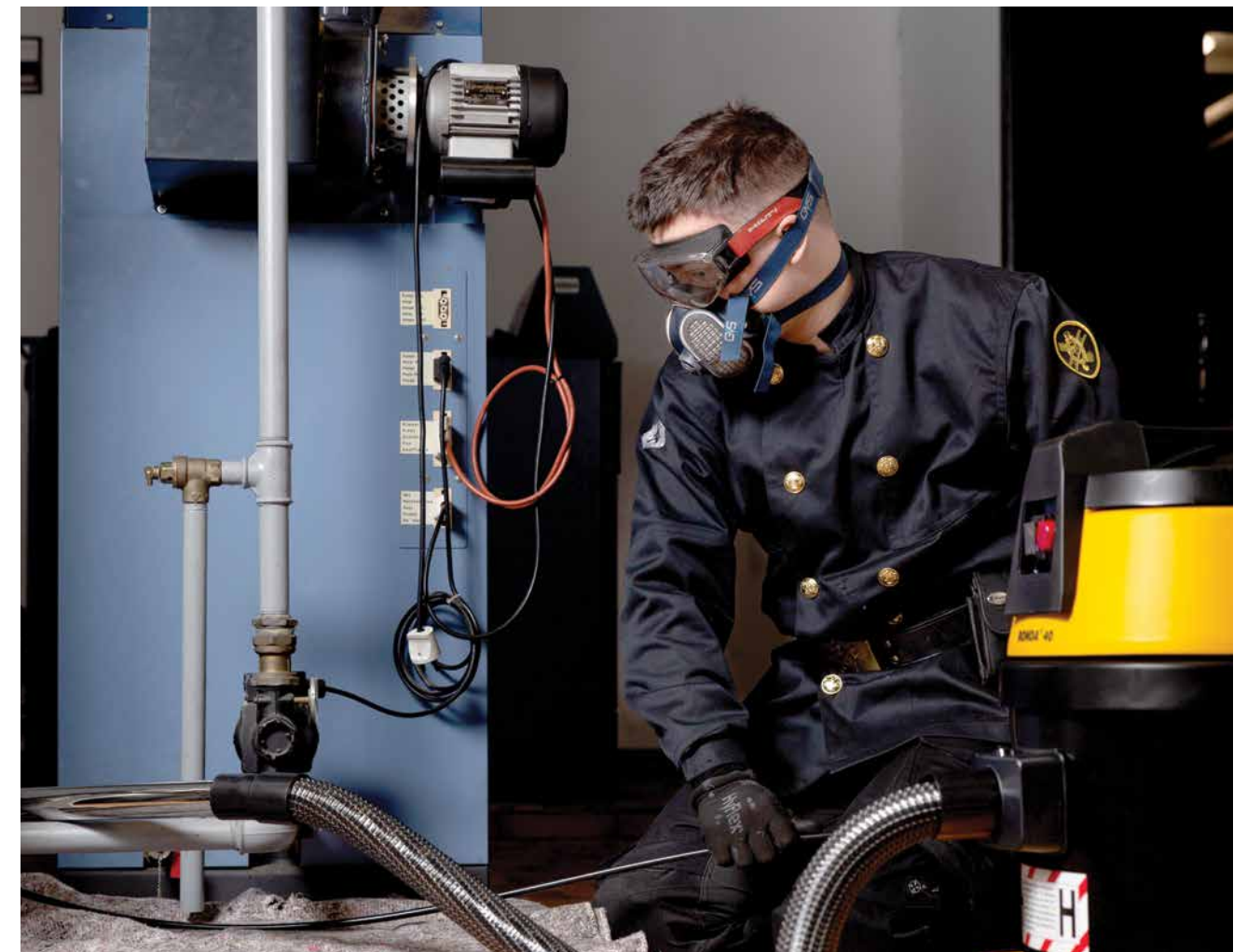
FÅ ET GODT ARBEJDSMILJØ

For at opnå et godt arbejdsmiljø, er der nogle vigtige forudsætninger, der skal være på plads i forhold til ansvar, pligter og opgaver. Først og fremmest har arbejdsgiveren ansvaret for, at arbejdet planlægges, tilrettelægges og udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Samtidig skal arbejdsgiver sikre, at arbejdsmiljøarbejdet tilrettelægges og udføres.

I arbejdspladser med højst ni ansatte skal samarbejdet om sikkerhed og sundhed systematiseres, men der er ikke pligt til at oprette en arbejdsmiljøorganisation. Samarbejdet skal her ske ved løbende direkte kontakt og dialog mellem arbejdsgiver og de ansatte.

Det handler om deltagelse i planlægning og tilrettelæggelse af alle forhold, som har sikkerheds- og sundhedsmæssige betydning f.eks.:

- ⊗ Arbejdspladsvurdering (APV)
- ⊗ Årlig arbejdsmiljødrøftelse
- ⊗ Arbejdsgange, arbejdsmetoder eller ændringer heri
- ⊗ Arbejdsstedets indretning
- ⊗ Anskaffelse og ændringer af tekniske hjælpemidler
- ⊗ Indkøb og brug af stoffer og materialer.

ARBEJDSPLADSVURDERING (APV)

En arbejdspladsvurdering (herefter kaldet APV) er virksomhedens værktøj til at skabe overblik over arbejdsmiljøforholdene og arbejde systematisk med løsningen af eventuelle arbejdsmiljøproblemer. APV'en er et godt redskab i dialogen mellem virksomhedens ledelse, arbejdsmiljøorganisation og de ansatte for et godt arbejdsmiljø.

En APV består af:

- ① En afdækning af virksomhedens arbejdsmiljøforhold og en risikovurdering af eventuelle arbejdsmiljøproblemer.
- ② Inddragelse af virksomhedens sygefravær til vurdering af, om forhold i arbejdsmiljøet kan medvirke til sygefraværet.
- ③ En skriftlig handlingsplan til løsning af arbejdsmiljøproblemer, som ikke kan løses umiddelbart.
- ④ Gennemførelse af og opfølgning på handlingsplanen.

Målet er blandt andet at få systematiseret arbejdsmiljøarbejdet i virksomheden med henblik på at få løst de arbejdsmiljøproblemer, der måtte være. Endvidere er det vigtigt, at den enkelte medarbejder medvirker aktivt i gennemførelse af APV og herunder giver udtryk for sine egne oplevelser, som han eller hun finder belastende i sit daglige arbejde.

APV'ens handlingsplan skal forefindes skriftligt i virksomheden og være til rådighed for virksomhedens ledelse, de ansatte og Arbejdstilsynet.

Den metode, virksomheden vælger, skal være egnet til at identificere de væsentligste arbejdsmiljøproblemer i virksomheden.

De væsentligste arbejdsmiljøproblemer inden for skorstensfejerbranchen er:

- ① Ulykker
- ② Kemi
- ③ Ergonomi
- ④ Støj
- ⑤ Vibrationer
- ⑥ Kulde og varme.

Virksomheden bør desuden være opmærksom på emner som psykisk arbejdsmiljø.

Nedenstående er de formelle krav, som der stilles til indholdet af en arbejdspladsvurdering:

- ① En risikovurdering af virksomhedens arbejdsmiljøproblemer. Risikovurderingen skal foretages på baggrund af en afdækning af virksomhedens arbejdsmiljøforhold.
- ② En inddragelse af virksomhedens sygefravær med henblik på vurdering af, om forhold i virksomhedens arbejdsmiljø kan medvirke til sygefraværet.
- ③ En skriftlig handlingsplan til løsning af arbejdsmiljøproblemer, som ikke kan løses umiddelbart. Handlingsplanen skal indeholde en beskrivelse af problemernes art, alvor, omfang og årsager, samt oplysninger om hvornår og hvordan de konstaterede problemer skal løses, herunder hvem der har ansvaret for at gennemføre løsningerne.
- ④ En gennemførelse af handlingsplanen og opfølgning på de iværksatte foranstaltninger, herunder opfølgning på om igangsatte løsninger er fyldestgørende og effektive.

Udarbejdelsen kan f.eks. ske på et møde, hvor der anvendes en stikordsliste (bilag 1) for at sikre, at alle de væsentligste forhold i arbejdsmiljøet på virksomheden drøftes.

Hæng stikordslisten og den udfyldte APV Handlingsplan op, f.eks. på det faste samlingssted.

Derved kan medarbejderne følge med i punkterne på handlingsplanen, og der er samtidig en god chance for, at de anførte terminer for gennemførelse af de planlagte løsninger, ikke glemmes.

DEN ÅRLIGE ARBEJDSMILJØDRØFTELSE

Alle virksomheder med ansatte skal arbejde systematiseret og fremadrettet med arbejdsmiljøet. Her er lovens krav om afholdelse af en årlig arbejdsmiljødrøftelse et vigtigt element i virksomhedens arbejdsmiljøarbejde.

På den årlige drøftelse fastlægges blandt andet indhold og form for det kommende års samarbejde om arbejdsmiljøet. Det er arbejdsgiverens ansvar, at drøftelsen bliver tilrettelagt og finder sted samt at der samarbejdes herom og at det tilstræbes at opnå enighed.

Ved den årlige arbejdsmiljødrøftelse skal der:

- Tilrettelægges indholdet af samarbejdet om sikkerhed og sundhed for det kommende år.
- Fastlægges, hvordan samarbejdet skal foregå. Virksomheder med arbejdsmiljøorganisation skal også fastlægge samarbejdsformer og mødeintervaller.
- Vurderes om det foregående års mål er nået.
- Fastlægges, mål for det kommende års samarbejde og hvordan virksomheden vil nå dem.
- Virksomheden skal skriftligt kunne dokumentere, at den årlige arbejdsmiljødrøftelse har fundet sted.
- I virksomheder med en arbejdsmiljøorganisation skal I desuden drøfte den supplerende uddannelse af arbejdsmiljørepræsentanter og arbejdsledere i AMO. I kan f.eks. drøfte, hvilken supplerende uddannelse der kunne være relevant i forhold til de arbejdsmiljøproblemer, der er i virksomheden og jeres mål for det kommende år.

I små virksomheder med under 10 ansatte, skal drøftelsen også omfatte en vurdering af, om der er den nødvendige sagkundskab om arbejdsmiljø i virksomheden.

Arbejdsgiveren skal sørge for, at der bliver fulgt op på de beslutninger, der træffes ved den årlige arbejdsmiljødrøftelse.

3 dages obligatorisk arbejdsmiljøuddannelse

- Arbejdsmiljørepræsentanter og arbejdsledere i arbejdsmiljøorganisationen har ret og pligt til at deltage i den obligatoriske arbejdsmiljøuddannelse, der foregår over 3 dage.
- Uddannelsen skal foregå hos en af de udbydere, som er godkendt af Arbejdstilsynet. Det er arbejdsgiverens ansvar at sørge for tilmeldingen.
- Undervisningen kan afvikles ved fysisk tilstedeværelse eller netbaseret.

Krav til arbejdsmiljøuddannelsen

Arbejdsmiljøorganisationens medlemmer skal holde deres viden om arbejdsmiljø vedlige. Derfor er der fastsat regler i arbejdsmiljøloven om obligatoriske og supplerende uddannelser til arbejdsmiljørepræsentanter og arbejdsledere.

Krav til arbejdsmiljøorganisationens uddannelse

- Medlemmerne af arbejdsmiljøorganisationen skal gennemgå den obligatoriske arbejdsmiljøuddannelse senest 3. mdr. efter, at de er blevet valgt.
- I det første år skal arbejdsgiveren tilbyde supplerende arbejdsmiljøuddannelse svarende til 2 dages varighed. Disse to dages supplerende uddannelse skal være afholdt inden for de første 12 måneder efter valget.
- Hvert år skal arbejdsmiljøorganisationens medlemmer have tilbud om supplerende uddannelse af 1½ dages varighed.

Der er ikke krav til, hvilken kursusudbyder der vælges til de supplerende arbejdsmiljøuddannelser. Mange private kursusudbydere kan tilrettelægge kurser, der er relevante ift. de arbejdsmiljøproblemer, der er i virksomheden.

SÆRLIGE ULYKKESFARER

Arbejdstilsynets opgørelse over anmeldte anmeldte pligtige arbejdsulykker frem til 2024 inden for branchen viser, at de fleste ulykker sker ved fald. Det er derfor særlig vigtigt at have fokus på f.eks. overgangen mellem tag og stige.

Adgangsveje

Hvorvidt skorstenen skal fejes fra renselem eller skorstenstop beror altid på en konkret vurdering af de faktiske forhold på den enkelte ejendom. Adgangsvejene skal, uanset hvor der fejes, være sikkerheds- og sundhedsmæssige forsvarlige. Det betyder, at adgangsvejen skal være ryddet for farlige genstande, og der skal i kældre og på loft, hvor arbejdet udføres, være en tilstrækkelig belysning. Såfremt der er mulighed for det, skal rensning af skorstene altid foretages fra renselem på loft. Rensning kan alternativt, såfremt det er hensigtsmæssigt, foretages fra neden fra renselem i skorstensbund.

Dersom adgangsvejen til skorstenstop kun kan foregå over tag, skal der anvendes en adgangsvej, der sikrer imod nedskridning eller gennemtrængning. Sikring mod nedskridning kan evt. etableres med faldline fastgjort i toptrin/ toptrinene på taget eller andet forsvarligt ankerpunkt. Et ankerpunktet skal kunne modstå en minimumsbelastning på 12 kN (ca. 1.200 kg) i mindst 3 minutter, hvis det bruges til én person. Desuden skal ankerpunktet være på en solid overflade (fast tagkonstruktion). Der skal altid foretage en risikovurdering af ankerpunktet inden benyttelse f.eks. tjek for skader, rust eller løse fastgørelser.

For at sikre forsvarlige adgangsforhold over tag kan der monteres et stigebeslag på tagudhænget og trin på taget, eller der kan benyttes en transportabel tagstige med rygningsbøjle.

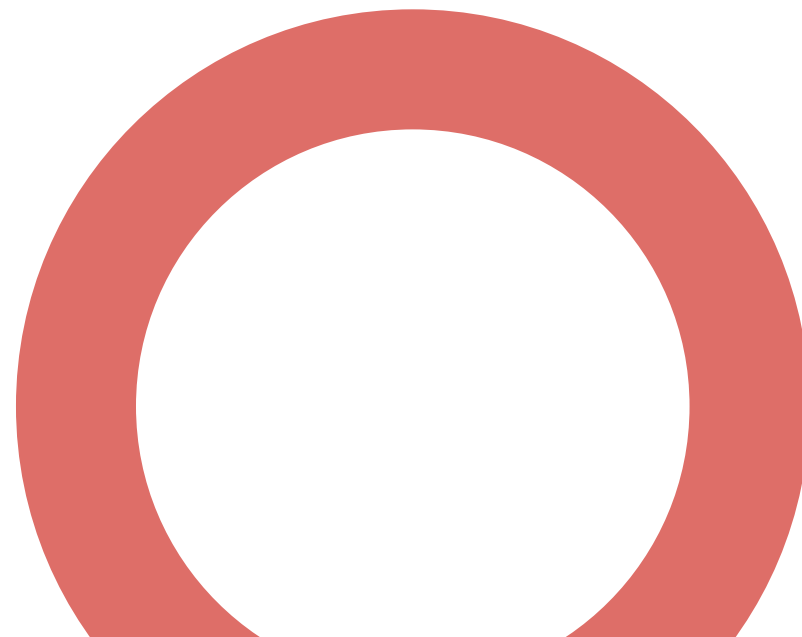
I øvrigt kan der benyttes tagrendesikring, enten tilpasset konkret efter forholdene der er eller anbragt permanent på stigen, hvis der ikke er monteret sti-

gebeslag på tagudhænget. En sådan sikring vil nedsætte risikoen for, at stigen skrider ud eller vælter. Anvendelse af stiger med stigefod bør endvidere anvendes for at sikre mod udskridning.

Følgende retningslinjer anbefales ved tagarbejde:

- at stigebeslaget er korrosionsbestandigt
- at tagtrinene er korrosionsbestandige
- at tagtrinene er skridsikre
- at der i tilfælde af manglende tagtrin benyttes tagstiger med rygningsbøjle – se afsnittet Brug af stiger
- at der benyttes stiger sikret mod udskridning med f.eks. påmonteret tagrendesikring eller stigefod.

Husk, læg aldrig sikkerheden i ét trin. Ingen kan være sikre på, at et trin er sikkert. Det er derimod usandsynligt, at to trin er usikre.

Følgende retningslinjer skal overholdes ved loftarbejde:

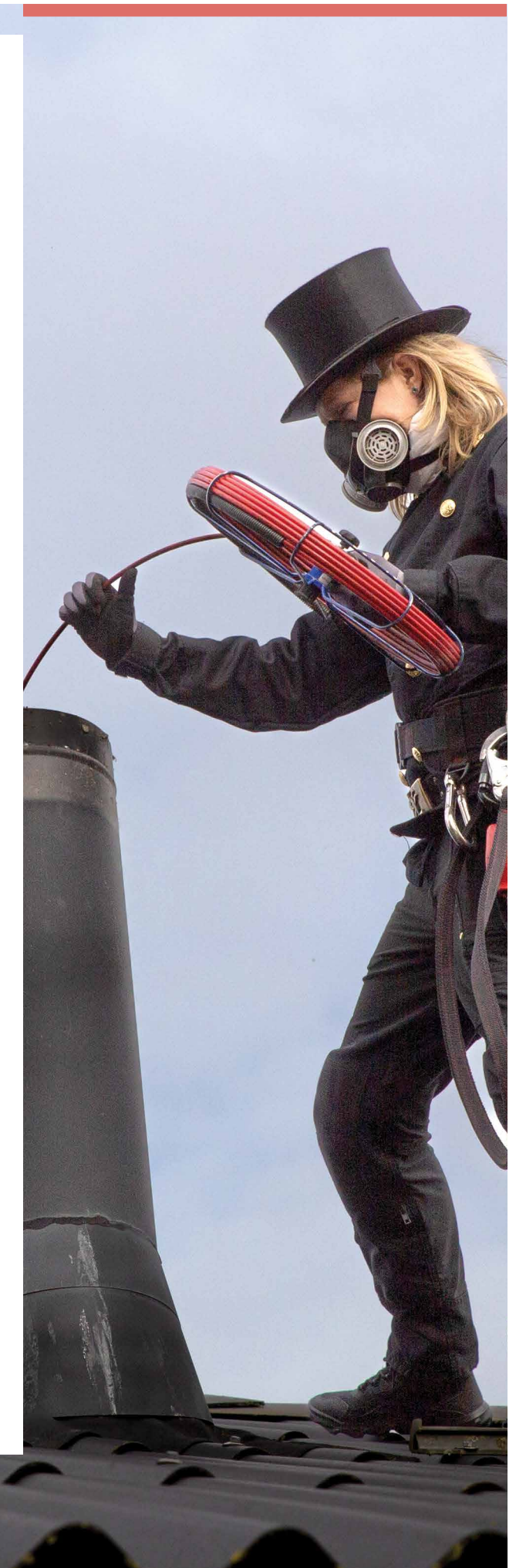
- Stigen skal være sikret mod udskridning
- Der skal være en gangbro eller lignende
- Der skal være en passende belysning
- Renselåge skal så vidt muligt placeres i en hensigtsmæssig arbejds højde.

Hvis arbejdsgiveren vurderer, at adgangsvejen til fejning af skorstenen ikke er sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarlig, orienteres kunden om forholdet med henblik på at forbedre adgangsmulighederne. Hvis den/de ansatte vurderer, at adgangsvejen til fejning af skorstenen eller fyringsanlægget ikke er sikkerheds og sundhedsmæssig forsvarlig, meddeles dette arbejdsgiveren samt kunde og påføres arbejds sedlen.

Hvis man skal arbejde på et loftsrums, hvor der er eternittage fra før år 1990, skal man være særlig opmærksom på støvniveauet. Her kan der være asbeststøv fra tagpladerne og der kan ligge rester og stumper af tagmaterialet. I hver enkelt arbejds situation skal det vurderes, om der skal anvendes sikkerhedsforanstaltninger til beskyttelse for asbeststøv. Hvis der er konstateret asbest eller er grund til mistanke om forekomst af asbest vil det være nødvendigt, med en heldragt og egnet filtrerende ånde drætsværn med minimum P3-filter.

En anden løsning kan være, at loftsrums rengøres for asbeststøv, før arbejdet igangsættes.

Branchen anbefaler, at der ikke udføres skorstensfejerarbejde på loftsrums under asbesttage, hvor der ikke er etableret gangbro, der er hævet over den vandrette isolering.

OP- OG NEDSTIGNING PÅ TAGE

Det vil i langt de fleste tilfælde være muligt at finde en løsning ved en fornuftig dialog med kunden.

Brug af stiger

Stiger skal overholde standarderne i EN 131-serien for erhvervsmæssig brug. Stigerne skal ligeledes være egnede til den pågældende opgave samt være i orden og korrekt vedligeholdt. Arbejdsgiveren er forpligtiget til at kontrollere, at stiger og andet tagudstyr er i forsvarlig stand, før det tages i brug.

Observerer medarbejdere fejl eller skader på stiger eller andet sikkerhedsudstyr, meddeles dette arbejdsgiveren og stigerne eller udstyret må ikke benyttes, før fejlene eller manglerne er udbedret.

Stiger skal undersøges grundigt efter leverandørens anvisning af en sagkyndig person og mindst en gang om året.

Der må fra stiger (gælder også tagstiger) kun udføres lettere arbejde. Arbejde på stiger må maks. forekomme 1/3 af arbejdsdagen og bør kun foregå 1/2 time ad gangen. Hvis stigen ikke er fastgjort og er over 5 meter, skal der ved brug være en fodmand. Opsætning af tagstiger bør som udgangspunkt foretages af to personer, for at undgå tunge løft og dårlige arbejdsstillinger.

Stiger, der bruges som adgangsvej, skal placeres forsvarligt, således at de ikke skrider ud eller vælter. Dette kan ske ved brug af tagrendesikring monteret på stigen, stigefod eller ved at montere fastgørelsesbeslag til stigen på ejendommen.

Det anbefales, at der etableres et fastgørelsesbeslag til stigen hos kunden. Dette sikrer, at stigen ikke vælter eller skrider. Samtidig vil skader på tagrender mm. undgås.

Stigen skal rage en meter op over adgangsstedet, medmindre der er et andet sikkert holdepunkt ved overgangen (f.eks. et tagtrin).

Hvis adgangen til skorstenstop skal foregå hen over taget, skal det sikres, at der ikke er risiko for nedskridning eller gennemtrængning.

Hvis taget er glat og over 15 grader, skal der, uanset hvilken højde der arbejdes i, anvendes tagstige eller anden tilsvarende sikring.

Her skal det bemærkes, at brug af tagstiger ved en taghældning under 34 grader kan være forbundet med risiko på grund af fare for nedskridning af stigen, hvorfor anden sikring anbefales – eksempelvis tagtrin.

Ved tage med en hældning på 34 grader eller derover eller ved arbejde over 5 meter, skal der træffes særlige sikkerhedsforanstaltninger.

Dette kan, hvor der ikke er monteret tagtrin eller anden sikkerhedsforanstaltning, efterkommes eksempelvis ved at anvende tagstige. Under skorstensfejning på tage med hældning – eller på flade tage, hvor afstanden til tagkant er under 2 meter – skal der benyttes faldhindrende udstyr.

Faldhindrende udstyr kan eksempelvis fastgøres i fastgjorte tagtrin, øjebolte eller velegnede skorstenspiber. Sikring vil altid skulle udføres efter en konkret vurdering af fastgørelsespunktet.

Stålkorstene vil normalt ikke være velegnede til fastgørelse af faldsikring. Tagtrin og gangbroer skal være fastgjort forsvarligt til tagkonstruktionen og opfylde kravene i DS/EN 516 (standard for tagtrin og gangbroer).

Der foretages en risikovurdering af om ankerpunktet er forsvarligt inden benyttelsen f.eks. ved at tjekke for løse fastgørelser eller rustne bolte.

Brug af faldsikring

Faldsikring skal bruges, hvis arbejde i højde ikke på anden måde kan planlægges, tilrettelægges og udføres forsvarligt. Inden brug af en evt. faldsikring skal medarbejderen have modtaget instruktion i brug af udstyr samt oplyst om fare ved ikke at bruge det. Medarbejderen skal desuden oplæres, og hvis det er nødvendigt, trænes jævnligt i at bruge udstyret.

Faldsikringsudstyr bør kun anvendes, hvor det ikke er muligt at sikre mod fare for nedstyrtning ved brug af kollektive foranstaltninger eller egnede tekniske hjælpemidler, f.eks. rækværk, stillads eller personløfter.

Fejning af fritstående skorstene må ikke finde sted uden brug af faldsikring, f.eks. i kombination med glideskinne.

Som faldsikring skal vælges egnet faldsikringsudstyr f.eks. helkropssele. Husk altid at følge fabrikantens anvisninger.

Til standsning af frie fald skal der anvendes sele eller vest. Linen skal fastgøres, så man hænger opret efter fald. Det anbefales at anvende hovedbeskyttelse ved fejning af fritstående skorstene.

Før brugen skal udstyret kontrolleres, om det er rent, ses efter for trådbrud, revner, slid eller anden beskadigelse. Opdages der fejl, som kan forventes at forringe udstyrets funktion, skal det kasseres eller repareres. Udstyr, som har været udsat for maksimal faldbelastning, skal kasseres. Følg leverandørens anvisninger.

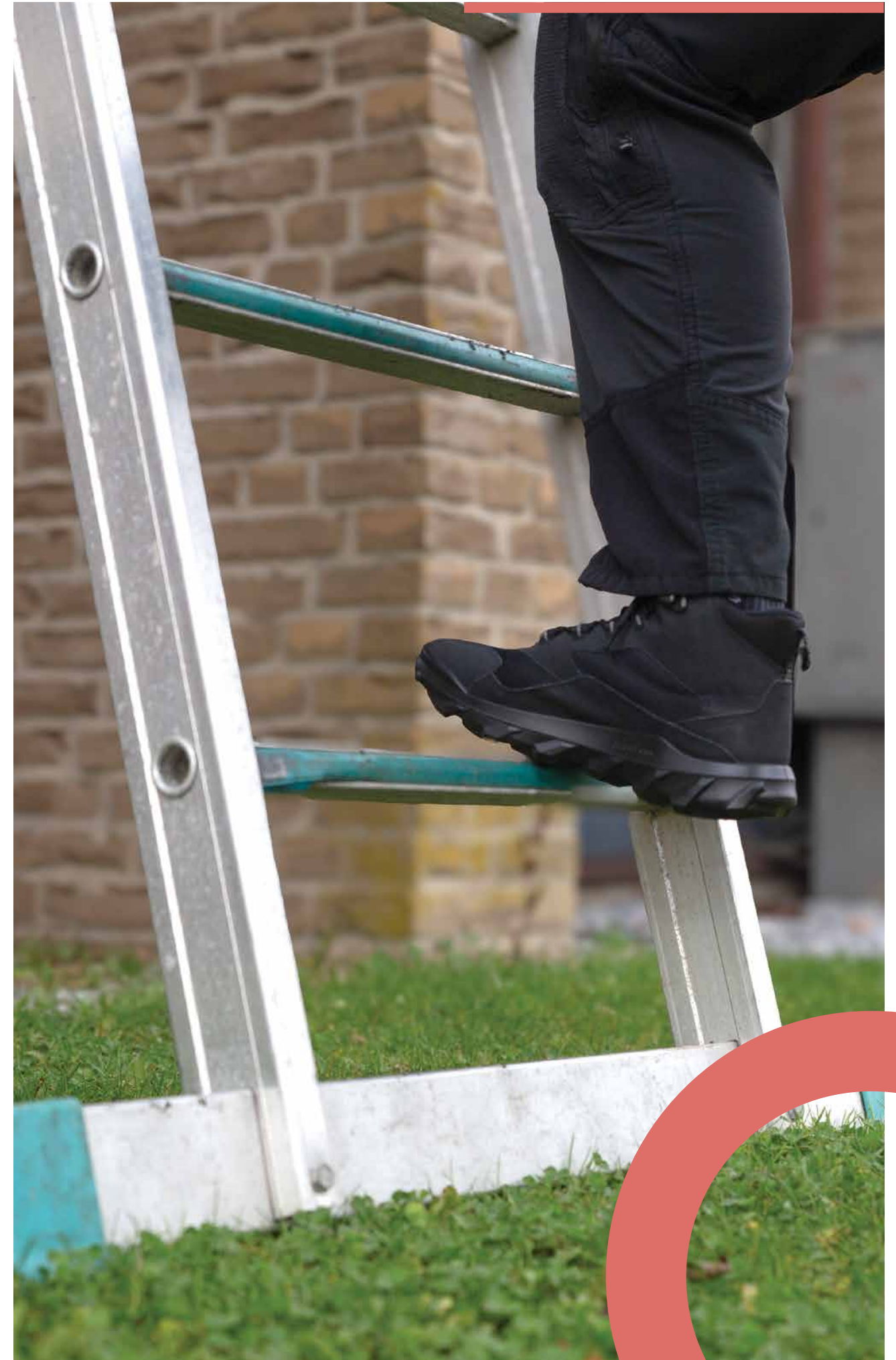
Det anbefales at en kollega eller mester orienteres inden opstigning, samt ligeledes efter endt arbejde.

Virksomheden skal udarbejde en beredskabsplan, når der anvendes faldsikring ved fritstående skorstene.

Henvisning

AT-vejledning om faldsikring

Lær af ulykker og nærvæd ulykker 360 graders forebyggelse bfaportalen.dk/360

UDFRÆSNING AF SKORSTENE

Ved udfræsning af skorstene og ved brug af ældre udstyr bør arbejdet udføres af mindst to personer. Ved anvendelse af systemer med stænger eller teleskopstænger kan arbejdet udføres af enkeltpersoner. Man bør i alle tilfælde være opmærksom på roterende dele, og særligt anvendelse af handsker med roterende værktøj. Ved planlægning, tilrettelæggelse og udførelse af arbejdet skal leverandørens anvisninger følges.

Der skal ved udførelse af arbejdet sikres mod nedstyrtningssfare, såfremt arbejdet ikke kan udføres fra loft.

Boremaskinen må ikke kunne fastlåses.

Boremaskine med fræserudstyr skal ved overbelastning kunne slå fra, eksempelvis hvis borehovedet sætter sig fast. Boremaskinen må ikke startes, før fræsehovedet er inde i skorstenen.

Der skal benyttes sikkerhedsbriller, høreværn og åndedrætsværn.

Rensning som kræver personlig gennemgang

Der skal ved indstigningsarbejde altid anvendes friskluftforsynet åndedrætsværn og sikkerhedslin.

Ved indstigningsarbejde skal én eller flere skorstensfejere uden for anlægget holde sig i stadig kontakt med skorstensfejeren og være klar til at gribe ind, hvis han skulle få et ildebefindende.

Den eller de, som holder vagt, skal til stadighed holde sig i kontakt med skorstensfejeren inde i anlægget ved at holde fast i den frie ende af sikkerhedslinen eller friskluftforsyningsledningen eller ved at holde øje med skorstensfejeren gennem renseluger.

Derudover skal:

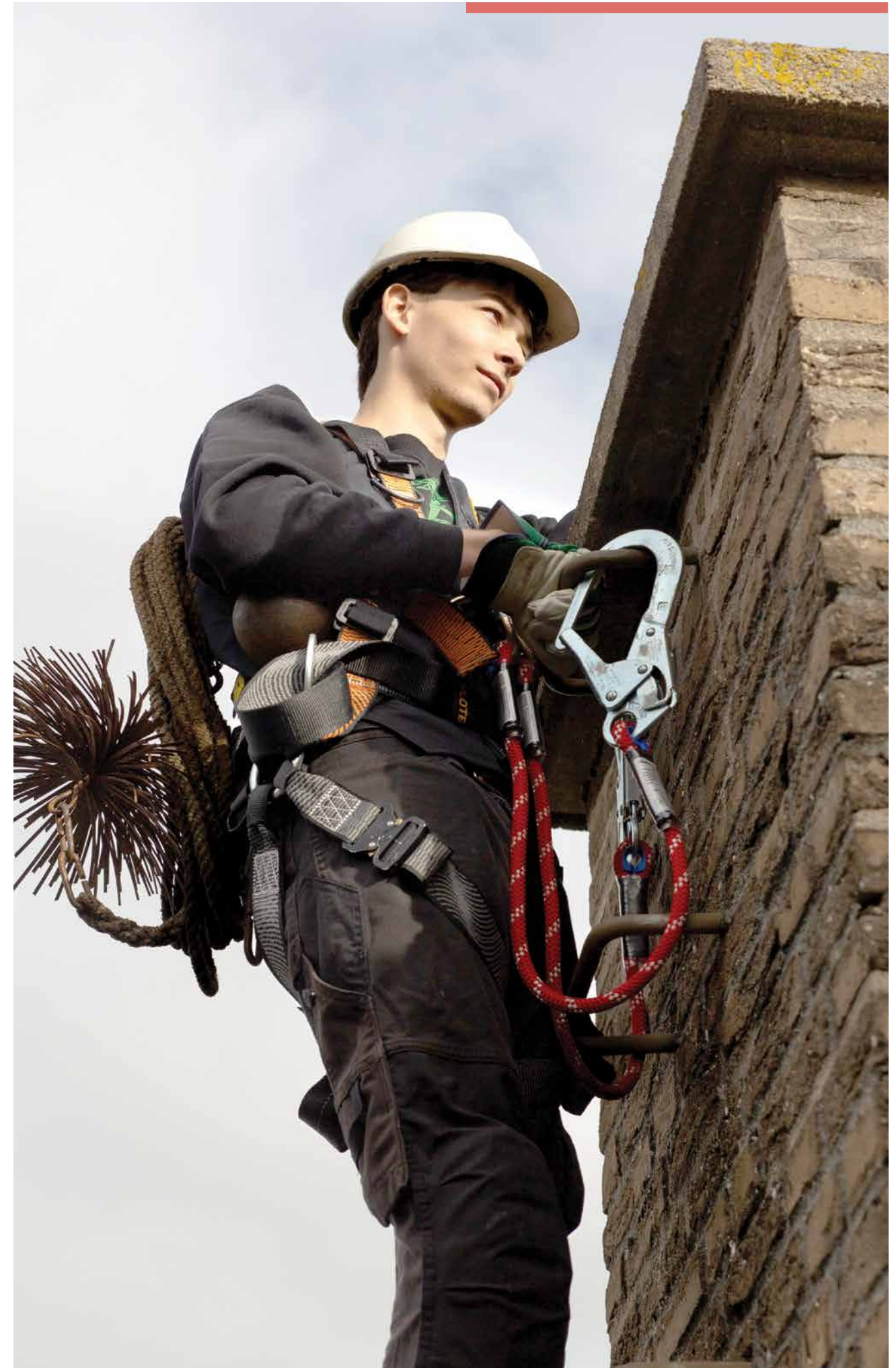
- Anlægget sikres mod opstart.
- Anlægget under arbejdet være forsynet med et skilt med teksten: "Der arbejdes på anlægget, må ikke startes".
- Arbejdet afbrydes med passende pauser, hvis der er høje temperaturer og belastende arbejdsstillinger.

Ved skorstensfejerarbejde, hvor indstigning er nødvendig, skal der benyttes heldragt.

Heldragten skal være udformet, således at den tillader tilstrækkelig bevægelighed. Den skal desuden være tætsluttende omkring ankler, håndled og hals og være forsynet med forstærkninger på knæ, albuer, underarme og ryg for at kunne modvirke stød og varmepåvirkninger.

Heldragten skal suppleres med en hætte, som er udformet, så den bruges sammen med friskluftforsynet åndedrætsværn. Desuden skal hætte, fodtøj og handsker, kunne kombineres med heldragten, således at den samlede yderbeklædning beskytter mod hudkontakt med sod også ved overgangen mellem beklædningsgenstandene.

Det kan anbefales, at rensningen foretages, så man udnytter skorstenens termiske opdrift, hvorved rensningen påbegyndes udefra og man arbejder sig hen mod skorstenen.

ERGONOMISKE FORHOLD

Skorstensfejerfaget er et erhverv, hvor kroppen udsættes for fysiske påvirkninger i forbindelse med det daglige arbejde. Det er derfor vigtigt, at den enkelte skorstensfejer er bevidst om ergonomiske forhold for at undgå, at kroppen udsættes for sundhedsskadelige belastninger.

Alle har sin egen måde at udføre de påkrævede arbejdsopgaver på, men de samme grundlæggende principper for god løfte- og arbejdsteknik skal følges, så sundhedsskadelige belastninger minimeres.

Arbejdsforhold

Det er vigtigt, at rammerne for arbejdets udførelse er så bedst som muligt.

Sørg for:

- ⊗ At arbejdsområdet er ryddeligt og at der er plads
- ⊗ Ordentlig belysning og synsforhold
- ⊗ At bruge knæpuder
- ⊗ At bruge hensigtsmæssige hjælpemidler
- ⊗ At sikre at de ansatte får tilstrækkelig instruktion i korrekt brug af de tekniske hjælpemidler.

Håndtering, løft og brug af udstyr/værktøj

Arbejdet består af mange forskellige løft, manuelle håndtering og bæring af f.eks. stiger, værktøj og støvsugere, som kan være både tunge og uhåndterlige. Tøm derfor støvsugeren ofte for sod, så unødigt vægtbelastning undgås. Der skal bruges egnede tekniske hjælpemidler, når det er muligt og hensigtsmæssigt og altid, når den manuelle håndtering indebærer sundhedsfare.

Brug altid hensigtsmæssig løfte- og bæreteknik:

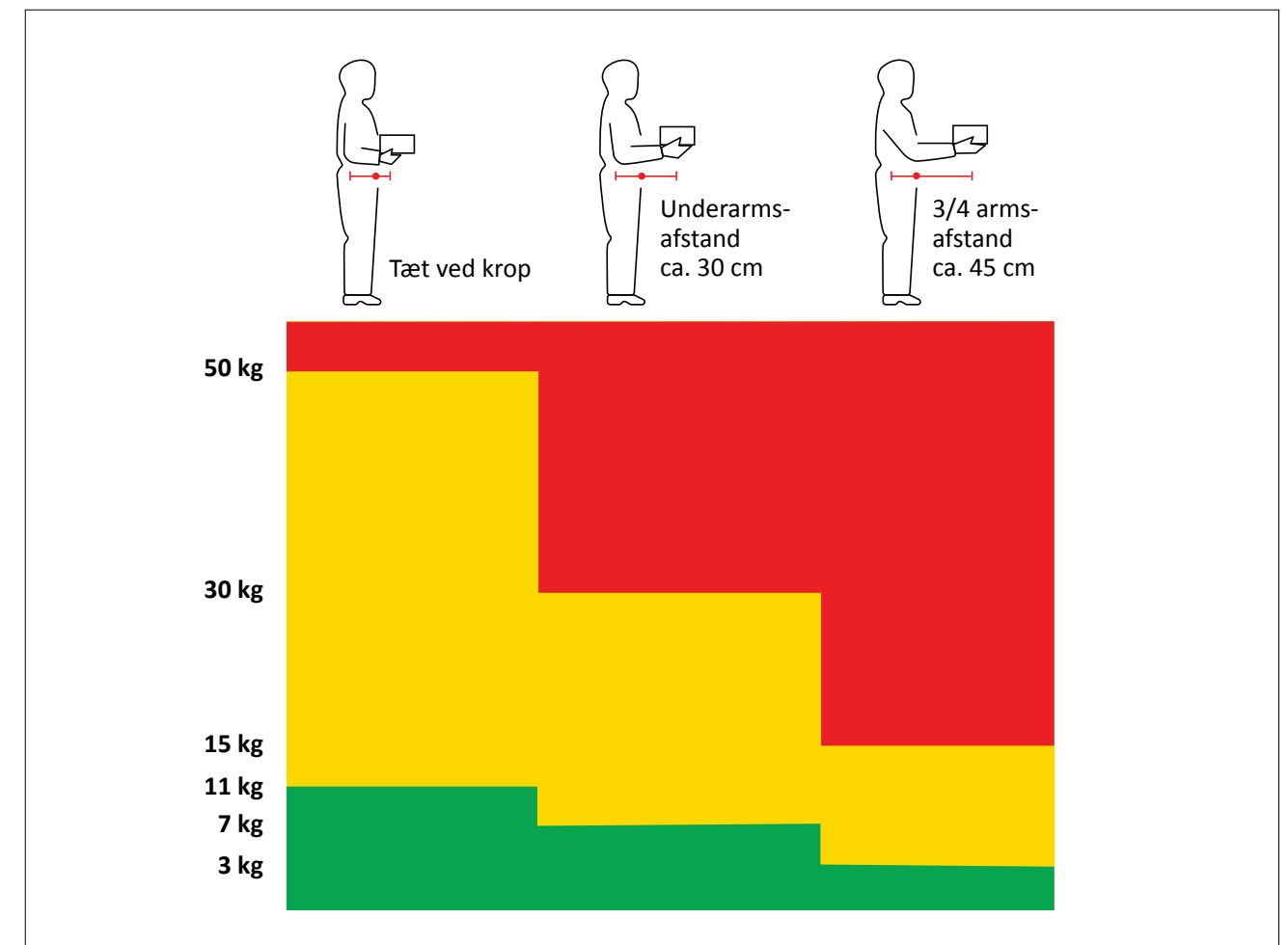
- ⊗ Gå tæt til byrden med front imod denne
- ⊗ Stå med let spredte ben
- ⊗ Vurder byrdens vægt og tyngdepunktets placering
- ⊗ Sørg for et godt greb i/om byrden – om muligt med begge hænder
- ⊗ Bøj i knæ- og hoftelod og hold ryggen afbalanceret (Når du løfter, så brug benmusklerne frem for rygmusklerne)
- ⊗ Løft byrden roligt og tæt på kroppen
- ⊗ Bær byrden symmetrisk – altså midt for kroppen og med vægten ligeligt fordelt i begge hænder
- ⊗ Vrid ikke i ryggen, men flyt i stedet fødderne
- ⊗ Sørg for et godt fodfæste på et stabilt underlag der er jævnt og i et plan.

Henvisning:

AT vejledning Løft, træk og skub

Film: bfaportalen.dk/talomsmerter

Film: Med kroppen som redskab
bfaportalen.dk/sider/service-turisme/med-kroppen-som-redskab

ARBEJDSSTILLINGER OG ARBEJDSSTEKNIK

Den enkelte skorstensfejer har i et vist omfang en bestemt måde at tackle den samme opgave på. Det vil sige, at ved fejning, rensning af kedel, ved udtagning af sod eller andet fra bunden af skorstenen etc., er det typisk nogenlunde den samme arbejdsstilling, den enkelte anvender ved hver af disse arbejdsopgaver.

Brug derfor følgende generelle retningslinjer for gode arbejdsstillinger og arbejdsteknik.

Sørg for at undgå:

- ⊗ Arbejdsstillinger foroverbøjet eller/og hvor der er vrid i eller af ryggen
- ⊗ Løft fra under knæhøjde og over skulderhøjde
- ⊗ Løft fra siden eller med én hånd
- ⊗ At løftet startes med et ryk eller pludselig bremses
- ⊗ Tungt løftearbejde i siddende, hugsiddende, knæliggende eller liggende stilling
- ⊗ At bære tunge byrder i hænderne på trapper eller på stiger.

Ved håndtering af tagstiger bør der være to personer om løftet, når løftet foregår fra stige.

Indretning af biler

Skorstensfejere bruger en stor del af deres tid i bilerne og de kan have en del ind- og udstigninger i løbet af dagen.

Det kan anbefales, at medarbejderne inddrages ved valg af bil og indretning af denne, således at bilen er tilpasset medarbejderen.

Der bør være lukket og tætsluttende adskillelse mellem førerkabine og lastrum, således at sod og skidt fra værktøjet hindres i at komme ind i førerkabinen.

Arbejdsbilen må ikke benyttes som spisested. Vær opmærksom på, at bilerne indrettes, således:

- ⊗ at rækkeafstanden til de tunge ting er mindst mulig
- ⊗ at der findes egnede tekniske hjælpemidler, som gør nedtagning af stiger fra biltaget mindre fysisk belastende.

KEMISKE/BIOLOGISKE FORHOLD

Støv/sod

Ved skorstensfejararbejde arbejder man meget ofte, hvor der er støv i luften. Det kan være støv fra f.eks. aske, sod, brændsel. Den daglige forebyggelse i arbejdet er her vigtig. Som regel er der et vist træk i skorstenen (termisk opdrift), således at mængden af støv i luften, hvor der arbejdes med udtagning af aske/sod, vil være mindre.

Det kan anbefales, at man anvender støvkost mindst muligt og i stedet bruger en støvsuger (sodsuger).

Ved udtagning af sod bør der anvendes en støvsuger af støvklasse H med pose. Ved udtagning af sod og tømning af støvsuger er der en øget risiko for kontakt med soden, både hvad angår indånding, indtagelse og direkte kontakt med huden (hænder, hoved). Indånding af sod påvirker lungerne, men også mave-tarmkanalen påvirkes via ubevidst synkning.

Sod udgør ifølge Arbejdstilsynet en kræftisiko. Brug altid åndedrætsværn, når der er risiko for indånding af støv. Arbejdsgiveren skal sørge for at har åndedrætsværn til rådighed. Hav altid ren, tør og desinficeret støvmasker med dig. Anvend som minimum åndedrætsværn (klasse P3 filter). Anvend også handsker ved rensning af skorsten samt ved håndtering af sod, og altid hvor der er risiko for udsættelse for sod.

Ved indstigning i skorstenen skal anvendes luftforsynet åndedrætsværn, hvis der er risiko for udsættelse for gasser og dampe.

Gasser og dampe

Ved udførsel af skorstensfejarbejdet kan kontakt med røg og røggasser fra forbrændingen ikke altid undgås. Hvilke stoffer eller gasser, der er i røgen, afhænger blandt andet af brændselstypen.

Alt efter hvad der afbrændes, kan indånding af f.eks. røggassen have en luftvejsirriterende effekt og kan indeholde kræftfremkaldende stoffer på såvel kort som lang sigt.

Sørg for god ventilation ved indendørs arbejde, f.eks. ved at anvende skorstenen som ventilator samt personligt åndedrætsværn. Anvend luftforsynet åndedrætsværn, hvis der er risiko for påvirkning af gasser og dampe.

Kemiske produkter

Der er i arbejdet som skorstensfejer ikke et systematisk brug af kemiske produkter, undtaget er dog vådrening af ventilationskanaler. Såfremt der arbejdes med farlige kemikalier eller produkter, skal der laves en kemisk risikovurdering.

Husk også at tage hensyn til de omgivelser arbejdet skal foregå i, kan udgøre en ekstra risiko – eksempelvis støv.

Den kemiske risikovurdering skal mindst indeholde:

- ⊗ Farlighed. Fra de anvendte kemiske stoffer, men også fra støv og gasser der er i kanalerne.
- ⊗ Omstændighederne ved arbejdet. Måden der arbejdes på. Er det i eks. lukket systemer eller renses der under undertryk? Hvordan er de omgivelser der arbejdes i?
- ⊗ Forebyggende foranstaltninger. Vurder hvordan udsættelsen kan begrænses mest muligt, og hvilke værnemidler der skal anvendes.

Krav ved brug af kemiske produkter

- ⊗ Lav en liste over produkterne
- ⊗ Sørg for sikkerhedsdatablade til alle produkter (på dansk)
- ⊗ Sørg for at bruge informationen i sikkerhedsdatabladene til at planlægge forebyggende foranstaltninger.

Henvi sning:

Pjece sikker brug af kemi bfaportalen.dk/sider/service-turisme/sikker-brug-af-kemi

Se QR kode til faktaark side 35

Ventilationsrens

Større fokus på indeklima og energibesparelser har betydet, at ventilationsrensning er blevet et område, som flere og flere skorstensfejere beskæftiger sig med. Metoden til rensning af ventilationsanlæg afhænger bl.a. af anlægstype og udformning, forureningstyper i anlægget samt krav til renhed. Der skelnes mellem tørrensning og vådrensning. I begge tilfælde skal udarbejdes en kemisk risikovurdering inden arbejdet igangsættes, som omfatter støv og eventuelle kemikalier der anvendes.

Henvisning:

[Se QR kode til faktaark side 35](#)

[Forberedelse og planlægning af rensningsopgaver](#)

[Tørrensning – bolig og komfortanlæg](#)

[Tørrensning – industri](#)

[Vådrensning](#)

Asbest i ventilations- og aftrækskanaler

Der kan forekomme asbest i ventilationskanaler og aftrækskanaler i bygninger, der er opført før 1990 – yderligere kan der være asbest i isolering af kanaler, hvis isoleringen er fra før 1980.

Ligesom alt andet arbejde skal asbestarbejde planlægges, tilrettelægges og udføres på en sådan måde, at det i videst muligt omfang sikres, at personer på arbejdsstedet og i omgivelserne ikke udsættes for

eller kan blive udsat for asbeststøv. Der skal anvendes arbejdsmetoder og tekniske hjælpemidler, der begrænser støvudvikling mest muligt.

I Danmark kræves der autorisation for nedrivning af asbest, men rensning af asbestholdige ventilations- og aftrækskanaler kræver ikke autorisation. Dog skal reglerne i bekendtgørelse om asbest i arbejdsmiljøet følges. Det betyder bl.a., at der skal anvendes arbejdsmetoder og tekniske hjælpemidler, der begrænser støvudvikling mest muligt. Alle ansatte skal have udleveret egnede åndedrætsværn. Der skal anvendes egnede personlige værnemidler herunder åndedrætsværn, når der er risiko for udsættelse for asbeststøv og H-klasse udsug med HEPA filter til at opfange asbestholdigt støv effektivt under rensning.

Hvis ventilations- og aftrækskanaler ikke er intakte eller smuldrer ved rensning, vil der være skærpede krav til anmeldelse af arbejdet til Arbejdstilsynet og arbejdshygiejniske foranstaltninger jf. bekendtgørelsen om asbest i arbejdsmiljøet. At udføre et asbestarbejde som et asbestarbejde med lavt støvniveau, der ikke skal anmeldes til AT og uden skærpede krav til arbejdshygiejniske foranstaltninger, kræver også, at bl.a. grænseværdien for asbest i arbejdsmiljøet er overholdt i arbejdsområdet.

Henvisning:

[Se QR kode til faktaark side 35](#)

[Faktaark om asbest i ventilationsanlæg](#)

ARBEJDSTØJ OG PERSONLIGE VÆRNEMIDLER

Det er arbejdsgiverens pligt at anskaffe og betale skorstensfejernes traditionelle arbejdsbeklædning, personlige værnemidler og sikkerhedsudstyr samt instruere i brugen af dem. Samtidig er det arbejdsgiverens ansvar, at medarbejderen bruger værnemidler og sikkerhedsudstyr. Medarbejderen har pligt til at anvende skorstensfejernes traditionelle arbejdsbeklædning og personlige værnemidler, som arbejdsgiveren og loven foreskriver.

Åndedrætsværn

Arbejdet skal altid planlægges og tilrettelægges, således at mindst muligt støv hvirvles rundt i luften i skorstensfejers opholdszone. Hvor der ved rensning ikke kan undgås, at der hvirvles støv og partikler op i luften, skal der anvendes åndedrætsværn med minimum P3 støvfilter. Der må højst anvendes filtrerende åndedrætsværn tre timer på samme arbejdsdag.

Brug altid åndedrætsværn, når der er risiko for indånding af støv samt ved håndtering af sod, hvor der er risiko for udsættelse.

Ved indstigning i skorstenen skal der anvendes luftforsynet åndedrætsværn.

Arbejdsbeklædning

Ved skorstensfejerarbejde, hvor der ikke foretages indstigning, skal der anvendes specialsyet skorstensfejer arbejdstøj samt undertøj, sokker, fodtøj og handsker, der beskytter mod sod, kulde og varme. Fodtøjet skal være fastsiddende og med egnede såler. I de specielt syede benklæder skal der være forberedt til anvendelse af knæpuder. Renholdelse af det særlige arbejdstøj skal foretages så ofte, at de yder den tilsigtede beskyttelse.

Der skal på det faste arbejdssted være adgang til vask af arbejdstøj.

Sikkerhedsbriller

Ved skorstensfejerarbejde er der situationer, hvor der er risiko for at få noget (f.eks. svovlholdigt materiale) i øjnene. Derfor skal der i disse situationer anvendes sikkerhedsbriller, det kan være nødvendigt at have en lille øjenskylleflaske ved hånden eller at have øjenskylleflasker i bilerne.

Man bør hurtigst muligt skylle øjnene med rent vand, dersom man får noget i øjnene.

Henvisning:

[Bekendtgørelse om brug af personlige værnemidler](#)

TEKNISKE HJÆLPEMIDLER

Regler for brug af tekniske hjælpemidler

Et teknisk hjælpemiddel, der anvendes ved udførelsen af et arbejde, skal være egnet eller tilpasset til opgaven. Et teknisk hjælpemiddel må kun anvendes, hvis det opfylder de krav, der gælder for dets konstruktion, udstyr, sikring m.v.

I det omfang det har betydning for sikkerhed og sundhed i forbindelse med anvendelsen af hjælpemidlet, skal der udarbejdes en brugsanvisning, der indeholder fyldestgørende oplysninger om hjælpemidlets anvendelse. Brugsanvisningen skal løbende holdes ajour, bl.a. på grundlag af de erfaringer der bliver gjort med anvendelsen af hjælpemidlet. Brugsanvisningen skal udformes på dansk, medmindre andet følger af særregler eller det på grund af sikkerhedshensyn er nødvendigt at have brugsanvisninger på et andet sprog. Brugsanvisningen skal være let tilgængelig, om muligt være angivet direkte på hjælpemidlet.

Hvis der er tvivl om, hvordan et værktøj skal anvendes, søges der information i brugsanvisningen.

Udstyr, der skønnes ikke at være i orden, må ikke anvendes og skal fjernes fra normalt opbevaringssted.

Vedligeholdelse og eftersyn

El-værktøj, kabler, lamper og støvsugere/sodsugere skal løbende efterses og holdes i orden.

Friskluftforsyning skal efterses før brug og efter brug og ellers holdes i orden.

Leverandørens anvisninger for vedligeholdelse og eftersyn skal følges

Der udarbejdes en tjekliste for brug og vedligeholdelse og der foretages eftersyn med faste intervaller. Hvis der konstateres fejl og mangler på værktøj eller sikkerhedsudstyr, skal dette meddeles arbejdsgiveren samt det kan medtages i virksomhedens APV. Det pågældende værktøj eller sikkerhedsudstyr lægges ikke på plads med fejl eller mangler.

Eftersyn af el-værktøj skal foregå regelmæssig efter fabrikantens anvisning. Hvis fabrikanten ikke har angivet et eftersynsinterval, skal der gennemføres et eftersyn mindst hver tolvte måned. Alle andre tekniske hjælpemidler skal efterses hvert 12. mdr. Husk at føre dokumentation for disse eftersyn.

Henvisning

Bekendtgørelse om anvendelse af tekniske hjælpemidler

VELFÆRDSFORANSTALTNINGER

Spiserum

Der skal indrettes særskilt spiserum på det faste samlingssted. Spisestedet skal have passende temperaturforhold, og der skal være mulighed for at opvarme medbragt mad og drikke.

Garderobe- og omklædningsrum

Der skal på det faste samlingssted indrettes et velventileret omklædningsrum delt i en afdeling for gangtøj mv. og en afdeling for arbejdstøj. Hver afdeling skal indeholde et aflåseligt garderobeskab til hver ansat, medmindre opbevaring af gangtøj, værtdigenstande og arbejdstøj kan finde sted på anden lige så forsvarlig måde. Der skal være mulighed for omklædning af hvert køn for sig.

Baderum og håndvaske

På det faste samlingssted skal der indrettes særskilt baderum med håndvaske og afskærmede brusebade med varmt og koldt vand. Der skal være mindst en håndvask pr. tre beskæftigede og et brusebad for hver fem beskæftigede. Mænd og kvinder skal kunne bade hver for sig.

Medarbejdere, der under arbejdet er i berøring med stoffer eller materialer, som er vigtigt at få fjernet fra huden – herunder særligt sod – skal benytte garderobe- og omklædningsrum samt baderum og håndvaske for at hindre påvirkning fra eller spredning af de pågældende stoffer.

Toiletter

Det faste samlingssted skal være forsynet med et passende antal toiletter. Toiletrum, der indrettes uden urinal i forrummet og adskilt fra forum eller andre toiletter med fuld væg, kan benyttes af både mænd og kvinder. Toilettet skal være adskilt fra baderummet.

Inventar

Spiserum, omklædningsrum og baderum skal være forsynet med nødvendigt inventar.

Rengøring mv.

Spiserum, omklædningsrum og baderum skal være vedligeholdt og rengjort forsvarligt og med mulighed for at tørre vådt arbejdstøj.

Henvisning

Bekendtgørelse om faste arbejdssteders indretning

SKIFTENDE ARBEJDSPLADSER

Ved skiftende arbejdspladser skal der anvises toilet inden for passende transporttid. Dette toilet kan ikke være et offentligt toilet.

Når der er spisepauser under arbejdet, skal der anvises passende spiseplads.

Der skal i vognen medbringes vand, sæbe mm., så det er muligt efter skorstensfejerarbejdet og ved pauser i arbejdet at kunne rengøre sig i forbindelse med det konkrete arbejdssted.

Henvisning

Bekendtgørelse om skiftende arbejdssteders indretning

PSYKISK ARBEJDSMILJØ

At have det godt med hinanden på arbejdspladsen er vigtigt. Det frie arbejde, et selvstændigt og ansvarsfuldt job er nogle af de forhold, som gør skorstensfejerfaget attraktivt. Der kan dog opstå situationer, som kan være problematiske.

Psykiske belastninger kan forekomme inden for al slags arbejde.

I skorstensfejerbranchen vurderes de fleste problemer at opstå i kontakten med mester, kolleger og kunder.

Arbejdsgiver har pligt til at sørge for, at det psykiske arbejdsmiljø lever op til reglerne. Det forudsætter en løbende indsats fra ledere og medarbejdere bl.a. i forhold til:

- ⊗ Krænkende handlinger, herunder mobning og seksuel chikane
- ⊗ Krænkende handlinger fra brugere
- ⊗ Stor arbejdsmængde og tidspres
- ⊗ Uklare og modstridende krav i arbejdet.

Krænkende handlinger, herunder mobning og seksuel chikane. Der er tale om krænkende handlinger, når kolleger eller ledere på arbejdspladsen groft eller gentagne gange udsætter andre personer i virksomheden for adfærd, der af disse personer opfattes som nedværdigende. Krænkende handlinger er en samlet betegnelse for mobning, seksuel chikane og andre måder, krænkelser kan forekomme i arbejdet og dækker alt fra sårende bemærkninger og bagtalelse til vold og trusler på arbejdspladsen.

Forebyggelse af krænkende handlinger kan ske ved at have klare normer, værdier og forventninger til, hvordan I skal opføre jer over for hinanden. Det handler ikke blot om at få kommunikeret, hvad I ikke tolererer, men også hvilke ønsker I har til omgangs-

formen, og hvordan I taler sammen i virksomheden. De klare normer, værdier og forventninger til adfærd bør udbredes på flere måder, for eksempel ved ansættelse og personalemøder.

Henvisning

Se mere på [bfaportalen.dk](https://bfaportalen.dk/bfaportalen.dk/kodeks)
[bfaportalen.dk/kodeks](https://bfaportalen.dk/bfaportalen.dk/kodeks)

Bekg. Om psykisk arbejdsmiljø

AT-vejledning om krænkende handlinger
herunder mobning og seksuel chikane

Sige fra

Det er vigtigt, at medarbejderne kan sige fra, når en situation findes farlig. Manglende opbakning fra mester, svende og den/de ansatte eller uenighed kan ligeledes være belastende for den enkelte.

Kunder

Det er vigtigt, at der mellem medarbejder og arbejdsgiver er en god dialog, så der ikke er tvivl om, hvordan der skabes god kundekontakt. Der kan f.eks. i fællesskab – medarbejder og mester imellem – udarbejdes retningslinjer for god kundekontakt.

Det kan f.eks. dreje sig om, hvad man gør:

- ⊗ Hvis adgangsvejen ikke vurderes som sikkerheds- og sundhedsmæssig forsvarlig
- ⊗ Hvis kunden generelt er utilfreds
- ⊗ Hvis der er særlige forhold hos kunden, som komplicerer arbejdet
- ⊗ Hvis kunden sætter hindringer i vejen for arbejdets udførelse.

OPLÆRING OG INSTRUKTION

Det er arbejdsgiverens pligt, at medarbejderne får den korrekte oplæring og instruktion. Oplæring og instruktion skal afpasses efter arbejdets art og den enkelte ansattes forudsætninger, uddannelse, alder og rutine mv. Der stilles derfor større krav til arbejdsgiverens oplysningspligt, hvis arbejdet er forbundet med særlig ulykkes- eller sundhedsfare eller udføres af unge eller nyansatte.

Udarbejdelse af en konkret arbejdsinstruktion eller en lille personalehåndbog med interne ”spilleregler” vil i mange tilfælde kunne forebygge misforståelser og konflikter. Derudover kan den indeholde en kort beskrivelse af, hvordan arbejdet skal udføres. Det gør det mere tydeligt for den enkelte medarbejder, hvordan regler og rammer er. Det gør også, at medarbejderne ”ude i marken” udfører arbejdet ensartet og sikkert.

Som arbejdsgiver har man en pligt til at føre et effektivt tilsyn med sikkerheden, herunder at medarbejderne udfører deres arbejde på en farefri måde og følger den instruktion, de har fået.

Behovet for tilsyn afhænger selvfølgelig af, hvor kompliceret arbejdsforholdene er hos jer, og hvor store risici, der er for medarbejderne.

Henvisning

Bekendtgørelse om arbejdets udførelse bfaportalen.dk/sider/service-turisme/modtagelse

Sikker instruktion: <https://bfaportalen.dk/sider/service-turisme/sikker-instruktion-arbejdsgivere>

Unge

Der gælder særlige regler for at beskytte unge under 18 år. F.eks. forbud mod at arbejde med visse tekniske hjælpemidler og forbud mod arbejde med visse stoffer og materialer. Men mange af de nævnte forbud gælder ikke for unge, som er fyldt 15 år, når arbejdet indgår som et nødvendigt led i en kompetencegivende erhvervsuddannelse, dvs. lærlinge.

Men der er stadig forbud mod beskæftigelse ved arbejde, hvor de unge udsættes for fysiske belastninger, der på kort eller lang sigt er skadeligt for deres sundhed eller udvikling, ligesom unødige fysiske belastninger samt uhensigtsmæssige arbejdsstillinger eller bevægelser skal undgås. Inden for skorstensfejerfaget betyder det, at:

- ⊗ Løft af tunge byrder normalt ikke må overstige 12 kg.
- ⊗ Den samlede belastning ved manuelt udført skub eller træk ikke må udgøre en sikkerheds- og sundhedsmæssig risiko, og den kraft, der skal præsteres ved igangsætning eller transport, skal være lav.

Hvis der er unge under 18 år ansat i virksomheden, skal de risici, de unge kan komme ud for i virksomheden, beskrives særskilt i virksomhedens arbejdspladsvurdering (APV).

Henvisning

At-vejledning om ikke undervisningspligtige unge.

Se kapitel 3 om elever i erhvervsuddannelse („lærlingebestemmelsen”)

Gravide og ammende

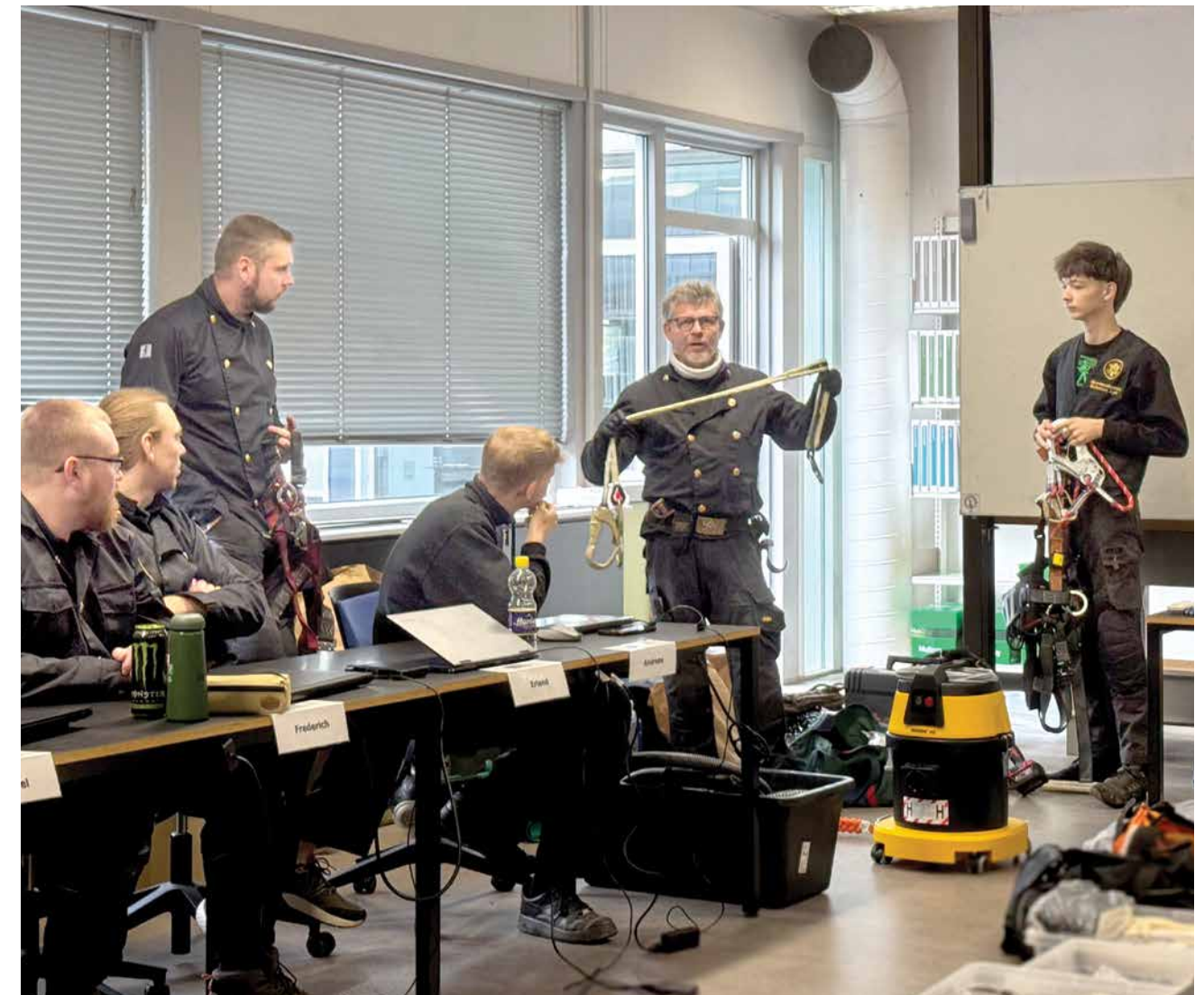
Som arbejdsgiver skal man sørge for, at gravide og ammendes arbejde er planlagt, så det er sikkert og sundt at udføre. Man skal vurdere, om der er noget i arbejdet, som kan være skadeligt for fosteret eller barnet. I skorstensfejerarbejdet skal man være særlig opmærksomme udsættelse for sod, langvarigt stående og gående arbejde samt kulde- og varmepåvirkninger. Vurderingen af den gravide eller ammendes arbejde kan eventuelt laves sammen med en arbejdsmiljørådgiver eller en arbejdsmedicinsk klinik.

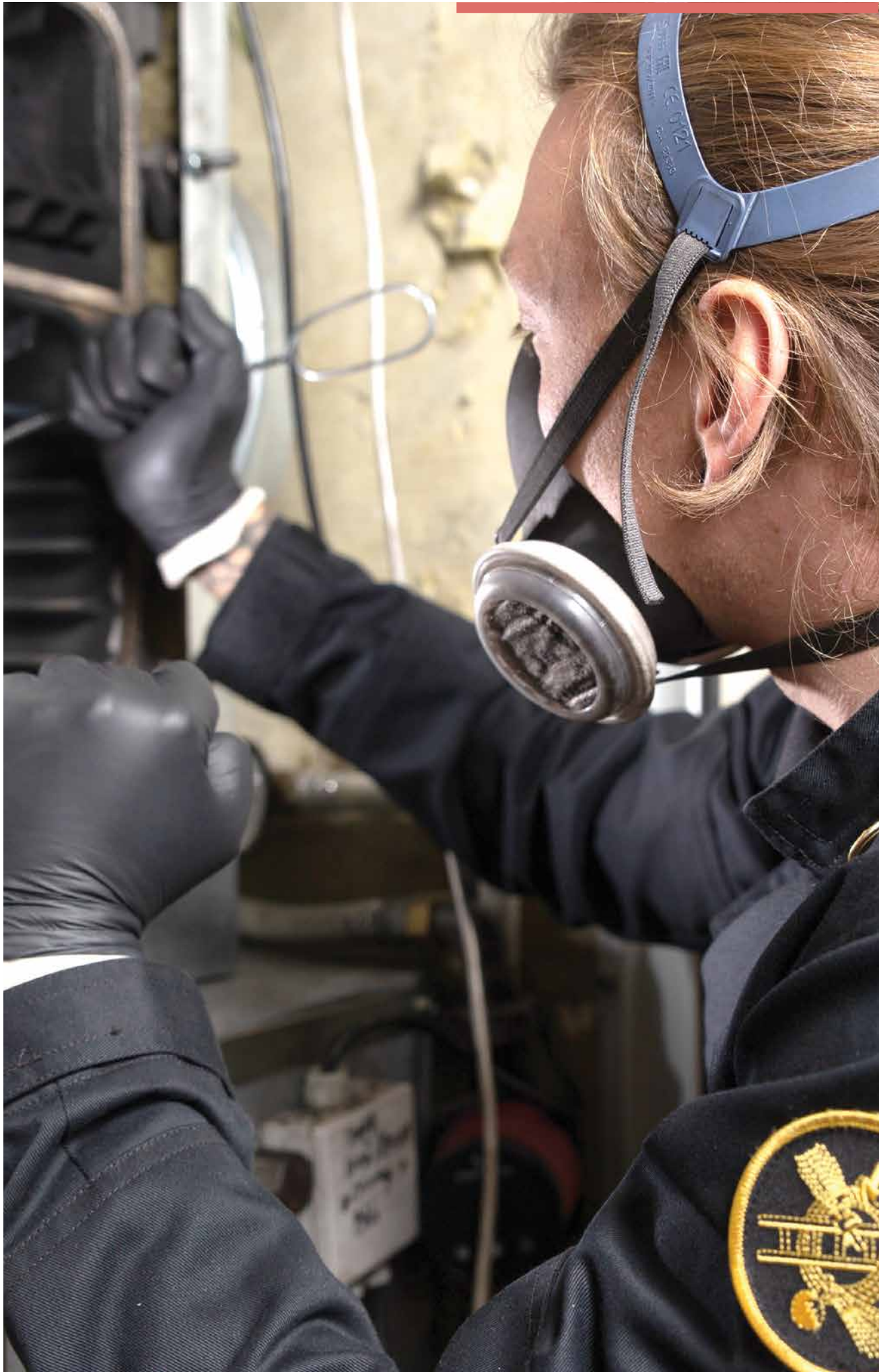
Hvis det vurderes, at en risiko vil få negativ indvirkning på graviditeten eller amningen, skal arbejdsgiveren foretage sig følgende i prioriteret rækkefølge over for den gravide eller ammende:

- ⊗ Sørge for tekniske foranstaltninger eller ændret indretning af arbejdsstedet, eller hvis det ikke er tilstrækkeligt eller muligt.
- ⊗ Ændre i planlægningen og tilrettelæggelsen af arbejdet, eller hvis det ikke er tilstrækkeligt eller muligt.
- ⊗ Overføre den gravide eller ammende til andre opgaver, eller hvis det ikke er tilstrækkeligt eller muligt.
- ⊗ Beslutte, at den gravide eller ammende ikke må beskæftige sig med det pågældende arbejde.

Henvisning

At-vejledning om Gravide og ammendes arbejdsmiljø

Eksempel på Arbejdspladsvurdering

Skorstensfejermester		
Nedenstående stikordsliste er gennemgået på personalemøde med henblik på en APV kortlægning.		
RETNINGSLINJER FOR ARBEJDSPLADSVURDERING Udarbejdelsen kan f.eks. ske på et møde, hvor stikordsliste anvendes for at sikre, at alle de væsentligste forhold i arbejdsmiljøet på virksomheden drøftes. De registrerede problemer i arbejdsmiljøet, som ikke kan løses straks, overføres som planlagte opgaver på APV-Handlingsplanen. Alle gennemførte løsningers effektvurderes af mester og medarbejdere i fællesskab. Ved ændringer i virksomheden, som kan påvirke arbejdsmiljøet, vurderes påvirkningen af mester i samarbejde med medarbejderne.	Kemiske/biologiske forhold F.eks.: Er du generet af støv og røg? Er du generet af gasser og dampe? Har du de rette værnemidler til rådighed? Er dine værnemidler i orden og bruger du dem? • Åndedrætsværn • Handsker • Sko • Tøj • Høreværn • Sikkerhedsbriller. Er du tryk ved håndtering af sod? Hvis du anvender kemikalier, ved du da, hvordan disse kemikalier skal håndteres? Andet?	
Fysiske forhold F.eks.: Er du generet af støj? Er du tilfreds med belysningen? Har du problemer med skiftende temperaturer? Er toilet, bad og spiseforhold tilfredsstillende? Andet?	Ergonomiske forhold F.eks.: Kan du bruge gode arbejdsstillinger? Kan du variere arbejdet/arbejdsstillingerne? Skal du løfte tunge eller svært håndterlige byrder? Er bilerne indrettet tilfredsstillende? Er værktøjet i orden? Andet?	
Ulykkesfarer F.eks.: Oplever du situationer, som kan medføre fald/ulykker? Er du tryk ved arbejde i højden, f.eks. brug af stiger? Har du tilfredsstillende adgangsveje? Har du og anvender du faldsikring? Føler du, at du får tilstrækkelig oplæring og instruktion i arbejdsopgaverne? Andet?	Psykiske forhold F.eks.: Føler du et arbejds- og tidspres? Oplever du mangel på informationer? Fungerer samarbejdet? Har du mulighed for efteruddannelse? Er der belastende kunder? Kan du sige fra over for mester/kolleger/kunder? Andet?	
Sygefravær F.eks.: Hvor meget sygefravær har vi? Er der forhold her på arbejdspladsen, som kan være medvirkende til, at niveauet af fraværet er på dette niveau? Andet?		
Dato for mødet	Arbejdsgiver	Sikkerheds-/medarbejderrepræsentant

APV-HANDLINGSPLAN SKORSTENSFEJERMESTER

[illegible]

Faktaark

FAKTA-ARK 1

FORBEREDELSE OG PLANLÆGNING AF RENSEOPGAVER

Færdig med faktark 1

Færdig med dette faktark er du på vej anvisning for planlægning af rengøring af ventilationsanlæg (dog ikke af anlægget) og sikkerhedsmateriale omkring, det der ligger foran dig, inden en rengøring skal udføres.

Det der vigtigt, at alle opgaver kan udføres sikket for de ansatte. For at sikre dette kræves af overblik over alle nødvendige sikkerhedsforanstaltninger og de enkelte opgaves sikkerhedsforanstaltninger (det typiske eksempel ved bløtdrysning på opgaven). Tjekliste til dette findes i bilag 1.

Hvorfor gennemføres rengøringen?

Rekulturationshygiene gennemføres for at sikre at god ventilation for brugere af bygningen sætter sig og ikke påvirker og give god ventilation. Resultatet angiver og kanalen kan give rekulturations og bløtdrysning og energiforbrug til tilfanget af luftten i anlægget.

For at sikre overensstemmelse er der nogle krav til rengøring af ventilationsanlæg.

1. Forberedelse og planlægning af rengøringen

- 1.1. Information - bolig og komfortisering
- 1.2. Rengøring - indholdt
- 1.3. Information
- 1.4. Adskilt ventilationsmateriale til 1990

INDHOLD I FAKTARK NR. 1

Side 1. Formål med faktark og bilag 1

Side 2. Typiske tilfælde ved forberedelse og planlægning af rengøringen

Regler for rengøring af ventilationsanlæg

- Alle ventilationsanlæg, både mekaniske og naturlige ventilationsanlæg, skal rengøres mindst én gang om året, såvel i forhold til rengøring som til sikkerhedsforanstaltninger.
- Yderventiler af bygningselementer kan være mekaniske, og der henvises til BS 5447, norm for ventilationsanlæg.
- "Mekaniske" ventilationsanlæg bliver brugt mest som mekaniske med mekanisk udsugning eller i januar 1990, er der krav om mekanisk i forhold til mekaniske ventilationsanlæg, der kræver rengøring af rengøring af leverandøren udsugning ved produktionsanlæg.

Rengøring af ventilationsanlæg - metode

Rengøring og kontrol af ventilationsanlæg afhænger af, at der er en god ventilation og rengøring af ventilationsanlæg skal være i orden. Der henvises til faktark nr. 2 for mere (der vil være tilføjet).

[illegible][illegible]

FAKTA-ARK

VÅDRENSNING

DER ER COMBIBET FAKTARK FOR:

- 1** Fjærdedelen af produktion af vaser og vase
- 2** Tæppe- og belysningsanlæg
- 3** Interiør- og møbler
- 4** Vaskemaskiner
- 5** Komplette væg og loftsystemer

INDHOLD I FAKTARKET:

- Side 1:** Formål, mål og typiske risici og i-hjælp
- Side 2:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 3:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 4:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 5:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 6:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 7:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 8:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 9:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 10:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 11:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 12:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 13:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 14:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 15:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 16:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 17:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 18:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 19:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 20:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 21:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 22:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 23:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 24:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 25:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 26:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 27:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 28:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 29:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 30:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 31:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 32:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 33:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 34:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 35:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 36:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 37:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 38:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 39:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 40:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 41:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 42:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 43:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 44:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 45:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 46:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 47:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 48:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 49:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 50:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 51:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 52:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 53:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 54:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 55:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 56:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 57:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 58:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 59:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 60:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 61:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 62:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 63:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 64:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 65:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 66:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 67:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 68:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 69:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 70:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 71:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 72:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 73:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 74:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 75:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 76:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 77:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 78:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 79:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 80:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 81:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 82:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 83:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 84:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 85:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 86:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 87:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 88:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 89:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 90:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 91:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 92:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 93:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 94:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 95:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 96:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 97:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 98:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 99:** Kønne risikofaktorer og vurderinger
- Side 100:** Kønne risikofaktorer og vurderinger

Formål med fakta-ark

Formålet med dette fakta-ark er at give de medarbejdere, der skal udføre vaskningen, et fulgt vedtægter over de potentielle, de skal gøre sig selv bevidst om.

Desuden gives fakta-arket et overblik over de typiske vasknings- og risikofaktorer.

Det forventes, at medarbejdere i mange indstillinger er der risiko for brudende fald, fald, huller og/eller at det uventede kan komme ud af kontrol, og det vil være vigtigt at være opmærksom på det.

Det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede, og det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede.

Det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede, og det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede.

Det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede, og det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede.

Det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede, og det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede.

Det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede, og det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede.

Det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede, og det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede.

Kønne risikofaktorer

Der vil være risiko for at blive udsat for kemiske produkter, som kan være skadelige for huden og/eller for øjnene. Det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede, og det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede.

Det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede, og det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede.

Det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede, og det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede.

Det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede, og det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede.

Det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede, og det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede.

Det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede, og det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede.

Det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede, og det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede.

Det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede, og det vil være vigtigt at være opmærksom på det uventede.

BFA
Børns

ASBEST I VENTILATIONSANLÆG

– KUN RELEVANT V. ANLÆG ÆLDRE END 1990

FAKTA-ARK ⑤

DEBET I BEHOLDNING FAKTAFIN
FOR KLIENTER, DER LØSER EN PROJEKT
① Følgende vil blive leveret af
Faktafin
② Hæftning – bring v. kundeskrift
③ Hæftning – industri
④ Hæftning
⑤ Hæftning

INDHOLD I FAKTAFIN (1990)

INDHOLD I FAKTAFIN K15
① K15 – Renset med Faktafin
om asbest

Så K15 kommer i brug
om asbest
① Hæftning
② Hæftning
③ Hæftning
④ Hæftning
⑤ Hæftning

Fornødt med faktatør 5
Fornødt med faktatør 5 er et glas der anvendes
for afrensning af væggen og for at fjerne asbest
der kan være i væggen, f.eks. i forbindelse
med en renovering af et hus. Den kan bruges til
at fjerne asbest, der kan være i væggen, f.eks.
i forbindelse med en renovering af et hus.

Asbest – generel rejse
Asbest er en kræftfremkaldende, og derfor må ingen
personer udsættes for asbest.

Asbest – husmål
En kan formentlig støv i ventilationskanaler
og aftrækskanaler i bygninger fra 1930 – 1960
sige, men det er vigtigt at undersøge, om der
er asbest i væggen i forbindelse med en renovering
af et hus.

Kemisk risiko
Ved at arbejde med risiko for at blive udsat for
sundhedsfarlige stoffer, herunder asbest, skal
der udarbejdes en kemisk risikoprøve, inden
arbejdet påbegyndes.

Det danske forbud mod brugen af asbestholdende materialer
Der findes et forbud mod brugen af asbestholdende materialer
i bygninger, der er opført efter 1990. I bygninger, der er opført
før 1990, er der ingen restriktioner, men det er vigtigt at undersøge,
om der er asbest i væggen, f.eks. i forbindelse med en renovering
af et hus.

BFA Det Danske
Forsikrings- og
Reklamebureau

Reklamebureauet for Asbest

FAKTA-ARK ②

KEMISK RISIKOUDVÆRDSNING FOR VENTILATIONSRENS

BAGGRUND

Der er et stort behov for at se efter risikoen for kemiske problemer, sundhedsproblemer og til og med miljørisiko genereret af den udførelse af kemisk rensning, indretning og/eller baggrund.

Hvad skal vi gøre? Dette vil omgives af et stort antal faktorer, herunder:

- 1. Den kemiske rensningsteknik kan medføre indvirkning.
- 2. Farlig, der er risiko for at anvende kemiske stoffer, men også for at de kan forurene.
- 3. Skadelige forurenere kan medføre betydelige problemer for almenheden?
- 4. Skadelige forurenere og afvaskning. Risikoen for afvaskning af:
 - 1. Et stof, der kan skade miljøet eller menneskers helb.
 - 2. Udførelse af rensning for at opbevare det afvaskede?
- 5. Forebyggende foranstaltninger. Hvorfor forurener stofferne kun baggrunden med luft og ikke baggrunden med den anvendte.

DER ER KEMISKE FAKTORER

- 1. Fremførelse og håndtering af kemikalier
- 2. Rensning, belyg og kemikalforsuring
- 3. Rensning – industri
- 4. Skadelighed
- 5. Adfærd
- 6. Adfærd i forbindelse med det 1980
- 7. Kemisk rensning

INDHOLD: FAKTAARK NR. 6

Side 2: Formål med faktaark og baggrund for kemisk rensning

Side 2: Tjekliste til kemisk rensning

Formål med faktaark

Formålet med dette faktaark, er at give en oversigt over, hvilke faktorer der kan være en risiko for kemiske problemer ved rensning og afvaskning af ventilationer. Forbedringer kan ligeså identificeres til implementering i nye eller eksisterende ventilationer.

(Dette skal ikke betragtes som en afsluttende vurdering af kemisk rensning)

Og hvilke løsninger

Hvad skal vi gøre? Dette vil omgives af et stort antal faktorer, herunder:

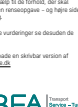
- 1. Den kemiske rensningsteknik kan medføre indvirkning for almenheden?
- 2. Skadelige forurenere kan medføre betydelige problemer for almenheden?
- 3. Skadelige forurenere og afvaskning. Risikoen for afvaskning af:
 - 1. Et stof, der kan skade miljøet eller menneskers helb.
 - 2. Udførelse af rensning for at opbevare det afvaskede?
- 5. Forebyggende foranstaltninger. Hvorfor forurener stofferne kun baggrunden med luft og ikke baggrunden med den anvendte.

Kemisk rensning af kemiske produkter

- Kan der være kemiske problemer
- Særlig for sikkerhedsforhold (i nye installationer) og i gamle

Renovering af ventilationer og nye projekter

- En ny installation i henhold til de tekniske regler (i henhold til) af
- Ved renovering af ventilationer og afvaskning af kemikalier i C.L.3.5
- Ved renovering af ventilationer i henhold til C.L.3.5
- Ved renovering i henhold til rengørings, afvaskning og i C.L.3.5

Bælt og Fælles Anlægs
Bælt og Fælles Anlægs

Placering: Opslagstavlen i samlingsrummet

Transport
Service – Turisme
Jord til Bord

Branchefællesskab for Arbejdsmiljø

Branchearbejdsmiljøudvalget

Service – Turisme Arbejdsgiversekretariatet

H.C. Andersens Boulevard 18

1787 København V

Tlf. 33 77 33 77

bfaportalen.dk

Branchearbejdsmiljøudvalget

Service – Turisme Arbejdstagersekretariatet

Kampmannsgade 4

1604 København V

Tlf. 88 92 01 43

bfaportalen.dk

Sekretariat for BFA Transport,

Service – Turisme og Jord til Bord

H.C. Andersens Boulevard 18

1553 København V

bfaportalen.dk

Andre adresser

Arbejdstilsynet

Landskronagade 33

2100 København Ø

Tlf. 70 12 12 88

www.at.dk

Det Nationale Forskningscenter

for Arbejdsmiljø

Lersø Parkallé 105

2100 København Ø

www.nfa.dk

Denne vejledning kan også hentes på
BFA'ens hjemmeside bfaportalen.dk